

Vendim nr. 28 datë 12.02.2024

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, i përbërë nga:

Elsa Toska,	Kryesuese
Sonila Bejtja,	Anëtare
Genti Ibrahimimi,	Anëtar

në datën 12.02.2024 mori në shqyrtim paraprak kërkesën nr. 13 (S) 2023 të Regjistrimit Themeltar, që i përket:

KËRKUES: SOKOL DAJKO

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimeve nr. 23/22-2017-171, datë 27.06.2017 të Gjykatës së Shkallës së Parë Përmet; nr. 20-2018-113/12, datë 01.02.2018 të Gjykatës së Apelit Gjirokastër; nr. 00-2023-1110, datë 30.06.2023 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, pika 1, 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; ligji nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese (*Kolegji*), pasi dëgjoji relatorin e çështjes Genti Ibrahimimi, shqyrtoi kërkesën, dokumentet shoqëruese, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Përmet në datën 11.12.2015 ka regjistruar procedimin penal nr. 56/2015 ndaj kërkuesit Sokol Dajko, i akuzuar për veprën penale “Mashtrimi”, të parashikuar nga neni 143/2 i Kodit Penal (KP) të ndryshuar. Fillimisht procedimi penal është regjistruar në Prokurorinë pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Durrës pas kallëzimit penal të disa shtetasve në datën 24.02.2015 dhe marrjes së informacioneve nga ana e shërbimeve të policisë për vendndodhjen e të dyshuarit Sokol Dajko.

2. Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Durrës, me urdhrin e datës 26.02.2015 ka regjistruar procedimin penal nr. 368/2015 për veprën penale “Mashtrimi”, të parashikuar nga neni 143/2 i KP-së në ngarkim të shtetasit Sokol Dajko dhe, më tej, me vendimin, datë 25.05.2015, ka shpallur moskompetencën dhe aktet për hetime të mëtejshme ia ka përcjellë Prokurorisë pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Përmet.

3. Në vijim të hetimeve paraprake të këtij procedimi, prokurori ka konkluduar se vepra penale e mashtrimit ndaj disa shtetasve, për nxjerrjen e lejeve të qëndrimit dhe të kalimit për në Shtetet e Bashkuara të Amerikës (SHBA), është kryer jo vetëm nga i pandehuri Sokol Dajko, por edhe nga i pandehuri R.I., prandaj së bashku me urdhrin për regjistrimin e procedimit penal dhe emrit të personit, të cilit i atribuohet fakti penal, datë 02.07.2015, ka nxjerrë urdhrin tjetër, datë 15.09.2015, për regjistrimin e emrit si i pandehur edhe të këtij të fundit në lidhje me procedimin penal nr. 56/2015. I pandehuri R.I. ka kërkuar përpara gjykatës ndarjen e çështjes nga gjykimi i të pandehurit Sokol Dajko, kërkesë e cila është rrëzuar me vendim të ndërmjetëm, pasi nuk është parashikuar në asnjë nga rastet e nenit 93 të Kodit të Procedurës Penale (KPP).

4. Gjykimi është zhvilluar në mungesë të kërkuesit. Në gjykim ka marrë pjesë mbrojtësi i zgjedhur prej vetë kërkuesit me anë të prokurës së posaçme.

5. Në përfundim të shqyrtimit, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Përmet, me vendimin nr. 23/22-2017- 171, datë 27.06.2017, ka vendosur të deklarojë fajtor të pandehurin Sokol Dajko, për kryerjen e veprës penale “Mashtrimi”, bazuar në nenin 143/3 të KP-së, dhe dënimin e tij me 7 vjet burg, duke arsyetuar se provohet fakti se të dy të pandehurit kanë kryer veprën penale të mashtrimit në bashkëpunim midis tyre, në dëm të disa personave dhe që ka sjellë pasoja të rënda (...). Kundër këtij vendimi ka ushtruar ankim i pandehuri Sokol Dajko nëpërmjet mbrojtësit të tij, i cili ka kërkuar prishjen e vendimit dhe pushimin e çështjes penale në ngarkim të tij ose kthimin e çështjes për rigjykim në këtë gjykatë.

6. Me vendimin nr. 20-2018-113/12, datë 01.02.2018, Gjykata e Apelit Gjirokastrë, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Përmet, duke arsyetuar se gjykata e shkallës së parë, me të drejtë, ka vlerësuar se të pandehurit Sokol Dajko dhe R.I., në bashkëpunim me njëri-tjetrin, kanë përvetësuar përmes mashtrimit shuma monetare nga

personat e dëmtuar. Për sa u takon pretendimeve në lidhje me procesin gjyqësor të zhvilluar në gjykatën e shkallës së parë, gjykata e apelit konstaton të jetë zhvilluar proces i rregullt ligjor, pasi i pandehuri rezultoi me masë sigurimi “Arresti në burg” të paekzekutuar dhe se ai ka pasur dijeni për procesin gjyqësor që zhvillohej nga gjykata e shkallës së parë. Kërkuesi i përfaqësuar nga mbrojtësi i tij ka paraqitur rekurs duke kërkuar prishjen e vendimeve të Gjykatës së Apelit Gjirokastër dhe të gjykatës së shkallës së parë, si dhe kthimin e çështjes për rigjykim. Ai ka pretenduar se të dyja gjykatat kanë gabuar dhe kanë dhënë vendim të padrejtë në keqinterpretimin e ligjit penal, barazisë së palëve në gjykim duke u gjykuar me dy standarde, si dhe për shkak të mosrespektimit të së drejtës së njoftimit.

7. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin 00-2023-1110, datë 30.06.2023, ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuesi Sokol Dajko, duke arsyetuar se vendimi i Gjykatës së Apelit Gjirokastër, i cili ka lënë në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Përmet, është rrjedhojë e zbatimit të drejtë të ligjit procedural dhe material penal.

8. Në datën 30.10.2023 kërkuesi ka paraqitur ankim kushtetues individual në Gjykatën Kushtetuese (*Gjykata*), duke kërkuar shfuqizimin e vendimeve objekt kërkese, i cili, pasi është plotësuar sipas kriterëve të ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar në datën 13.11.2023.

II

Pretendimet e kërkuesit

9. **Kërkuesi**, në mënyrë të përmblodhur, ka pretenduar se ndaj tij nuk është zhvilluar një proces i rregullt ligjor, duke iu cenuar:

9.1. *Parimi i prezumimit të pafajësisë*, pasi procesi gjyqësor i zhvilluar ndaj tij ka qenë formal. Provat nuk janë vlerësuar drejtë nga gjykatat dhe rrjedhimisht fajësia e tij ka qenë e paragjykuar. Gjykata nuk ka vlerësuar ligjshmërinë e pasaportave botërore që lëshohen nga studiot legale, bazuar në aktet dhe traktatet ndërkombëtare që ka ratifikuar shteti shqiptar në Organizatën e Kombeve të Bashkuara. Kërkuesi nuk ka mashtruar asnjë nga deklaruesit, pasi marrëdhëniet juridike të tyre kanë qenë me shtetasin R.I., e vërtetuar kjo edhe sipas deklaratave të tyre.

9.2. *E drejta për t’u njoftuar dhe për t’u mbrojtur, si dhe parimi i barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit*, pasi gjykatat kanë kryer shkelje të rënda procedurale lidhur me njoftimin e kërkuesit i cili është gjykuar në mungesë. Të tria gjykatat kanë dhënë një vendim të padrejtë dhe të ashpër për kërkuesin, pasi nuk kanë bërë vlerësimin e akteve, provave dhe rrethanave të tij. Gjykatat nuk i kanë dhënë kërkuesit dhe mbrojtësit të tij mundësi të njëjta për paraqitjen e provave dhe argumenteve

krahasuar me prokurorinë në paraqitjen e akuzës. Mbrojtësi ligjor i kërkuesit i ka kërkuar gjykatës së shkallës së parë dhe asaj të apelit që të marrin informacion nga ambasada amerikane dhe të kryhej akti i ekspertimit për origjinën e pasaportave dhe nëse kishte elemente të falsifikimit në to. Gjykata nuk ka garantuar proces të rregullt ligjor, duke mos vlerësuar parimin e barazisë së armëve në procesin penal midis palëve të akuzuara për të njëjtën vepër. Gjykata e apelit nuk ka vlerësuar provat e paraqitura dhe kërkesën për përsëritjen e shqyrtimit gjyqësor dhe nuk ka zhvilluar pjesën e debatit gjyqësor lidhur me provat e paraqitura nga kërkuesi, por vetëm i ka bërë një administrim formal, duke paragjykuar ato sikur nuk kishin lidhje me çështjen objekt gjykimi. Në lidhje me masën e dënimit, gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit nuk kanë zbatuar kërkesat e KP-së dhe të KPP-së, pasi kërkuesin e kanë gjykuar në mungesë dhe nuk janë vlerësuar kërkesat për nenet 47, 48 dhe 49 të KP-së në caktimin e dënimit ndaj personit të dënuar.

9.3. *Standardi i arsytimit të vendimit gjyqësor i lidhur me të drejtën e aksesit*, pasi gjykata e shkallës së parë nuk ka pasur parasysh rrethanat e bashkëpunimit në kryerjen e veprës penale, si element i së drejtës materiale dhe penale. Nga hetimi gjyqësor dhe rrethanat e çështjes, nuk rezulton të jetë hetuar dhe arsyetuar fakti se ky mashtrim është kryer në bashkëpunim. Gjykata e shkallës së parë duhej të analizonte veprimet e kërkuesit në mënyrë që të arrihej në cilësimin e drejtë ligjor nëse ai ishte bashkëpunëtor në mashtrim. Vendimet e gjykatës së shkallës së parë dhe asaj të apelit kanë mospërputhje në pjesët arsyetuese në të gjithë komponentët e vendimit dhe me dispozitivin, për më tepër kur bëhet fjalë për një dënim me burg pa pasur prova.

III

Vlerësimi i Kolegjit

A. Për legjitimitimin e kërkuesit

10. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret e nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin

e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës. Kriteret paraprake të pranueshmërisë së kërkesës janë kumulative, në kuptimin që mjafton mosplotësimi i njërit prej tyre që kërkuesi të mos legjitimohet për vënien në lëvizje të gjykimit kushtetues.

11. Kërkuesi, si bartës i të drejtave dhe lirive themelore të parashikuara në Kushtetutë, legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, pasi ka qenë palë në procesin gjyqësor, në të cilin janë dhënë vendimet e kundërshtuara, për rrjedhojë Kolegji vlerëson se ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

12. Në lidhje me kriterin e *shterimit të mjeteve juridike efektive*, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “f”, të Kushtetutës, kërkuesi i është drejtuar Gjykatës me ankim kushtetues individual pas përfundimit të procesit gjyqësor në të tria shkallët e gjyqësorit të zakonshëm dhe pasi ka shteruar në formë e substancë mjetet e zakonshme të ankimit ndaj vendimeve të gjykatave më të ulëta. Për rrjedhojë, ai nuk ka mjet tjetër juridik në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave të tij kushtetuese përveç paraqitjes së ankimit kushtetues individual.

13. Për sa i përket legjitimitimit *ratione temporis*, neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000 ka parashikuar afatin ligjor 4-mujor ligjor nga konstatimi i cenimit për paraqitjen e ankimit kushtetues individual. Vendimi më i fundit që ka përmbyllur procesin e kundërshtuar nga kërkuesi është ai i Gjykatës së Lartë, i cili mban datën 30.06.2023, kurse ankimi kushtetues individual është paraqitur në Gjykatë në datën 30.10.2023 dhe pasi është plotësuar prej tij është regjistruar në datën 13.11.2023. Për rrjedhojë, kërkuesi legjitimohet *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur brenda afatit ligjor 4-mujor.

14. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, kërkuesi pretendon se gjykatat i kanë cenuar të drejtën për proces të rregullt ligjor, në drejtim të parimit të prezumimit të pafajësisë, së drejtës për t’u njoftuar dhe për t’u njohur me aktet procedurale dhe materialet hetimore, së drejtës për t’u mbrojtur, parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, si dhe standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor të lidhur me të drejtën e aksesit, të cilat *prima facie* hyjnë në juridiksionin e Gjykatës, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “f”, të Kushtetutës dhe do të shqyrtohen në vijim në lidhje me bazueshmërinë e tyre në themel.

B. Për pretendimin e cenimit të parimit të prezumimit të pafajësisë

15. Kërkuesi ka pretenduar se procesi gjyqësor i zhvilluar ndaj tij ka qenë formal. Provat nuk janë vlerësuar drejtë nga gjykatat dhe rrjedhimisht fajësia e tij ka qenë e

paragjykuar. Gjykata nuk ka vlerësuar ligjshmërinë e pasaportave botërore që lëshohen nga studiot legale bazuar në aktet dhe traktatet ndërkombëtare që ka ratifikuar shteti shqiptar në OKB. Kërkuesi nuk ka mashtruar asnjë nga deklaruesit, pasi marrëdhëniet juridike të tyre kanë qenë me shtetasin R.I., e vërtetuar kjo edhe sipas deklaratave të tyre.

16. Sipas nenit 30 të Kushtetutës, kushdo quhet i pafajshëm përderisa nuk i është provuar fajësia me vendim gjyqësor të formës së prerë. Në jurisprudencën e Gjykatës është pranuar se parimi i prezumimit të pafajësisë ka kuptimin që gjykatat e zakonshme nuk duhet ta fillojnë procesin me bindjen se i pandehuri e ka kryer krimin për të cilin akuzohet, se barra e provës i takon palës akuzuese, se çdo dyshim duhet të shkojë në favor të të pandehurit dhe se gjykata duhet ta mbështesë vendimin në prova të drejtpërdrejta dhe të tërthorta që duhet të provohen nga akuza (*shih vendimin nr. 68, datë 14.11.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Parimi i prezumimit të pafajësisë kërkon që deklarimi i fajësisë së të pandehurit të bëhet nga gjykata vetëm pas një shqyrtimi të plotë të çështjes, në përputhje me parimin e kontradiktoritetit dhe të barazisë së armëve në gjykim (*shih vendimet nr. 13, datë 24.04.2018; nr. 68, datë 14.11.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

17. Referuar standardeve të mësipërme, Kolegji vëren se nga përmbajtja e vendimeve objekt kërkese, nuk rezulton që gjykatat të kenë nisur procesin me paragjykimin dhe prezumimin se kërkuesi është fajtor për kryerjen e veprës penale për të cilën është gjykuar. Nga përmbajtja e vendimit të gjykatës së shkallës së parë rezulton se gjatë shqyrtimit gjyqësor janë administruar prova dhe janë pyetur një sërë dëshmitarësh dhe në të janë dhënë arsyet se përse gjykata ka arritur në përfundimin se kërkuesi është i përfshirë në këtë veprimtari kriminale, si dhe ka realizuar qëllimin e tij kriminal. Ajo gjykatë e ka deklaruar fajtor kërkuesin, pasi, nga sa ka rezultuar në gjykim, është provuar kryerja e veprës penale për të cilën ai akuzohet dhe pasi ka krijuar bindjen për fajësinë e tij. Nga tërësia e veprimeve të kryera, rezulton se vepra është kryer duke përdorur gënjeshtren për të përvetësuar pasurinë private të subjekteve të dëmtuara (*shih faqen 6-15 të vendimit të Gjykatës së Shkallës së Parë Përmet*). Po kështu, Gjykata e Apelit Gjirokastër ka arritur në të njëjtin përfundim si gjykata e shkallës së parë, duke analizuar dhe vlerësuar të gjitha pretendimet e kërkuesit, si dhe provat në ngarkim të tij.

18. Për sa më sipër, gjykatat e kanë deklaruar fajtor kërkuesin për një sërë provash të administruara në gjykim dhe të shqyrtuara e vlerësuar prej tyre në tërësi dhe në harmoni me njëra-tjetrën dhe nuk rezulton që ato të kenë arritur në një konkluzion *apriori* për fajësinë e tij. Për rrjedhojë, Kolegji vlerëson se pretendimi për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë është haptazi i pabazuar.

C. Për pretendimin e cenimit të së drejtës për t'u njoftuar dhe për t'u mbrojtur, si dhe parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit

19. Kërkuesi ka pretenduar se gjykatat kanë kryer shkelje të rënda procedurale lidhur me njoftimin e tij i cili është gjykuar në mungesë. Të tria gjykatat kanë dhënë një vendim të padrejtë dhe të ashpër për kërkuesin, pasi nuk kanë bërë vlerësimin e akteve, provave dhe rrethanave të tij. Po kështu, gjykatat nuk i kanë dhënë kërkuesit dhe mbrojtësit të tij mundësi të njëjta për paraqitjen e provave dhe argumenteve krahasuar me prokurorinë në paraqitjen e akuzës. Mbrojtësi ligjor i kërkuesit i ka kërkuar gjykatës së shkallës së parë dhe asaj të apelit që të merrnin informacion nga ambasada amerikane dhe të kryhej akti i ekspertimit për origjinën e pasaportave dhe nëse kishte elemente të falsifikimit në to. Gjykata nuk ka garantuar proces të rregullt ligjor, duke mos vlerësuar parimin e barazisë së armëve në procesin penal midis palëve të akuzuara për të njëjtën vepër. Gjykata e apelit nuk ka vlerësuar provat e paraqitura dhe kërkesën për përsëritjen e shqyrtimit gjyqësor dhe nuk ka zhvilluar pjesën e debatit gjyqësor lidhur me provat e paraqitura nga kërkuesi, por vetëm i ka bërë një administrim formal, duke paragjykuar provat sikur ato nuk kishin lidhje me çështjen objekt gjykimi.

20. Në jurisprudencën kushtetuese është pohuar se e drejta për t'u njoftuar për një gjykim dhe pjesëmarrja në të janë të lidhura me vendimmarrjen e gjykatës, e cila ndikon drejtpërsëdrejti mbi të drejtat subjektive ose interesat e ligjshëm të individit (*shih vendimin nr. 20, datë 22.09.2022 të Gjykatës Kushtetuese*). Shteti ka detyrimin për ta njoftuar të pandehurin në mënyrë efektive dhe të përshtatshme për seancën, si dhe të marrë masa për të siguruar praninë e tij (*shih vendimin nr. 14, datë 21.06.2022 të Gjykatës Kushtetuese*). Në rastin e gjykimit në mungesë është detyrë e autoriteteve publike që të informojnë të pandehurin nëse ka ose jo një procedim penal në ngarkim të tij, pasi vetëm kështu mund të arrihet siguria se i pandehuri ka hequr dorë me vullnetin e tij të lirë nga pjesëmarrja në gjykim (*shih vendimet nr. 40, datë 06.07.2016; nr. 30, datë 17.06.2010 të Gjykatës Kushtetuese*). Ndërsa personat që i fshihen drejtësisë humbasin të drejtën për t'u dëgjuar nga gjykata. Në këtë kuptim, Kushtetuta ka ligjëruar gjykimin e të pandehurit në mungesë në rastet kur ai ka marrë dijeni se ndaj tij ka filluar një proces penal dhe kur ka hequr dorë vullnetarisht nga pjesëmarrja në të (*shih vendimet nr. 84, datë 26.12.2017; nr. 30, datë 17.06.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Neni 42 i Kushtetutës parashikon se kushdo, në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj. Në veçanti për procesin penal, shkronja “ç” e nenit 31 të Kushtetutës parashikon se kushdo ka të drejtë të mbrohet vetë ose me ndihmën e një

mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij, të komunikojë lirisht dhe privatisht me të, si dhe t'i sigurohet mbrojtje falas kur nuk ka mjete të mjaftueshme.

22. Gjykata ka theksuar se një nga kriteret e gjykimit të drejtë është edhe e drejta e çdokujt, të akuzuar për një vepër penale, për t'u mbrojtur efektivisht nga një mbrojtës ligjor, e drejtë e cila nuk humbet edhe pse personi i akuzuar penalisht nuk ndodhet vetë personalisht në gjyq. Që e drejta e mbrojtjes të jetë reale dhe efektive dhe jo vetëm teorike, ushtrimi i saj nuk duhet të pengohet, por, përkundrazi, gjykata duhet të marrë të gjitha masat ligjore që në funksion të procesit të drejtë, jo vetëm të sigurojë praninë e mbrojtësit në gjykim, por dhe t'i japë atij mundësinë të bëjë mbrojtje reale, duke respektuar parimin e barazisë së armëve. Në çdo rast, synimi kryesor është realizimi i një debati real ndërmjet akuzës dhe mbrojtjes, gjë që ndikon pozitivisht dhe në mënyrë të drejtpërdrejtë në zbulimin e së vërtetës dhe dhënien e drejtësisë nga gjykata me objektivitet e paanësi. Veçanërisht në procesin penal, mbrojtja e të pandehurit lidhet ngushtë me parimin e barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, të cilat së bashku përbëjnë në vetvete elementet më të qenësishme e thelbësore të procesit të rregullt ligjor në kuptimin kushtetues. Prandaj, për respektimin e tyre, gjykata duhet të përmbushë me rigorozitet një sërë detyrimesh, me synimin kryesor realizimin e një debati real ndërmjet akuzës dhe mbrojtjes, gjë që ndikon pozitivisht dhe në mënyrë të drejtpërdrejtë në zbulimin e së vërtetës dhe dhënien e drejtësisë nga gjykata me objektivitet e paanësi. Këto kërkesa kushtetuese e ligjore janë në funksion të mbrojtjes sa më efektive të të pandehurit, pasi përballë tij qëndron vetë shteti, i përfaqësuar në procesin penal nga prokurori që paraqet dhe mbron akuzën kundër tij (*shih vendimin nr. 71, datë 30.11.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Në rastin konkret, kërkuesi ka pretenduar se gjykatat kanë kryer shkelje të rënda procedurale lidhur me njoftimin e tij dhe ai është gjykuar në mungesë.

24. Kolegji vëren se nga aktet bashkëlidhur dosjes, rezulton se kërkuesi është njoftuar rregullisht për zhvillimin e procesit penal ndaj tij dhe ka zgjedhur me vullnet të lirë që të përfaqësohet nga mbrojtësi ligjor i zgjedhur prej tij. Mbrojtësi ka ushtruar efektivisht të drejtat në proces, duke përfshirë debatin për provat, paraqitjen e kërkesave dhe argumenteve, ankimin në gjykatat më të larta, si dhe ka ushtruar rregullisht edhe të drejtën e ankimit në substancë. Pretendimi i paraqitur prej tij për parregullsitë e njoftimit të kërkuesit dhe se ai është gjykuar në mungesë është analizuar dhe ka marrë përgjigje nga Gjykata e Apelit Gjirokastër, e cila ka vlerësuar se i pandehuri rezulton me masë sigurimi "Arresti në burg" të paekzekutuar. Ai ka pasur dijeni për procesin gjyqësor që zhvillohej nga gjykata e faktit, pasi ka lëshuar personalisht prokurën e posaçme në të cilën është shprehur se "*përfaqësuesi im ligjor ka të drejtë të më përfaqësojë mua në mungesën time gjatë gjykimit(...)*", duke shprehur në këtë mënyrë vullnetin

që gjykimi të zhvillohet në mungesë (*shih faqen 13 të vendimit të gjykatës së apelit*). Po kështu, Kolegji vëren se edhe në gjykimin në gjykatën e apelit ai ka lëshuar prokurë të re përfaqësimi me aktin noterial nr. 1173 rep., 639/1 kol., datë 30.05.2017, duke u paraqitur personalisht në zyrën e noterisë. Për sa i takon gjykimin në gjykatën e apelit ai është zhvilluar në mungesë të të pandehurit, pasi ai jo vetëm që i fshihet drejtësisë, pasi masa e sigurimit “Arresti në burg” nuk është ekzekutuar, por edhe se me vullnetin e tij të lirë, përmes prokurës së përfaqësimit, ka dhënë pëlqimin që gjykimi të zhvillohej në mungesë të tij. Në përgjigje të shkaqeve ankimore për proces të parregullt ligjor, gjykata e apelit nuk ka konstatuar mangësi në procesin e zhvilluar në shkallën e parë të gjykimin (*shih faqen 13 të vendimit të Gjykatës së Apelit Gjyrokastër*).

25. Po kështu, në analizë të vendimmarrjeve të gjykatave të zakonshme, Kolegji vëren se, në kundërshtim nga sa pretendohet, kërkuesit i është dhënë mundësia të paraqesë prova dhe argumente në mbrojtje të interesave të tij në mënyrë të barabartë me palën kundërshtare dhe nuk rezulton të jetë në kushte të disfavorshme në raport me të. Pretendimit të tij se gjykatat duhej të kishin marrë informacion nga ambasada amerikane dhe se duhej të ishte kryer një akt ekspertimi për origjinën e pasaportave dhe falsifikimin e tyre, gjykata i është përgjigjur duke argumentuar se çështja nuk lidhet me faktin nëse dokumenti “*World Passport*” është ose jo dokument i rregullt dhe nëse organizata që e lëshon atë ushtron ose jo aktivitet të ligjshëm. Ajo çfarë të dëmtuarit kanë dashur është të sigurojnë vizë për të hyrë lirisht në SHBA dhe se shumat monetare të të dëmtuarve u janë marrë për shkak të këtij premtimi (*shih faqen 12 të vendimit të gjykatës së apelit*). Për rrjedhojë, Kolegji vlerëson se kërkuesi ka pasur mundësinë të paraqesë lirisht provat dhe të kundërshtojë pretendimet e palës kundërshtare, në garantim të plotë të parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit. Po kështu, në këtë drejtim, evidentohet se pretendimet e parashtruara në ankimin kushtetues individual për cenimin e këtij parimi, në thelb, kanë të bëjnë me vlerësimin e fakteve dhe rrethanave të çështjes, çka nuk përfshihen në juridiksionin kushtetues.

26. Për sa më lart, Kolegji vlerëson se pretendimi i kërkuesit për cenimin e së drejtës për t’u njoftuar dhe për t’u mbrojtur, si dhe parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, është haptazi i pabazuar.

Ç. Për pretendimin e cenimit të standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor të lidhur me të drejtën e aksesit

27. Kërkuesi ka pretenduar se gjykata e shkallës së parë nuk ka pasur parasysh rrethanat e bashkëpunimit në kryerjen e veprës penale, si element i së drejtës materiale dhe penale. Nga

hetimi gjyqësor dhe rrethanat e çështjes, nuk rezulton të jetë hetuar dhe arsyetuar fakti se ky mashtrim është kryer në bashkëpunim. Gjykata e shkallës së parë duhej të analizonte veprimet e kërkuarit në mënyrë që të arrihej në cilësimin e drejtë ligjor nëse ai ishte bashkëpunëtor në mashtrim. Vendimet e gjykatës së shkallës së parë dhe asaj të apelit kanë mospërputhje në pjesët arsyetuese në tërë komponentët e vendimit dhe me dispozitivin, për më tepër kur bëhet fjalë për një dënim me burg pa pasur prova. Gjykata e Lartë duhej të shqyrtonte me kujdes pretendimet e kërkuarit të paraqitura në rekurs dhe në memon e paraqitur për gjykim.

28. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se e drejta për një proces të rregullt ligjor përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, që i garantohet individit nga nenet 42 dhe 142, pika 1, të Kushtetutës. Arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë. Funkzioni i një vendimi të arsyetuar është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë (*shih vendimin nr. 10, datë 04.03.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Vendimi gjyqësor, në çdo rast, duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre dhe ato duhet të jenë në shërbim dhe funksion të njëra-tjetrës (*shih vendimin nr. 43, datë 27.12.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

29. Në aspektin e kontrollit kushtetues Gjykata verifikon nëse arsyetimi i vendimit gjyqësor i ka plotësuar ose jo kriteret e përcaktuara më sipër, të cilat garantojnë të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar (*shih vendimin nr. 23, datë 10.10.2022 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata rithekson se detyrimi për garantimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor nuk nënkupton se kërkohet arsyetim i detajuar për çdo pretendim të palëve ndërgjyqëse, por ai varet nga natyra e vendimit në fjalë (*shih vendimet nr. 80, datë 18.12.2017; nr. 34, datë 13.06.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Nga ana tjetër, Gjykata ka pohuar se detyra e saj është të vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrarisht, në kuptimin që të bjerë ndesh haptazi me konceptin e gjykimit të drejtë të përcaktuar në nenin 42 të Kushtetutës. Ajo nuk vepron si gjykatë e shkallës së katërt dhe për këtë arsye vendimet e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm nuk vihen në dyshim, përveç rasteve kur gjetjet e tyre mund të konsiderohen si arbitrare ose haptazi të paarsyeshme. Thënë ndryshe, Gjykata vepron në rastin kur gabimi ligjor ose faktik nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm është aq i dukshëm, sa një gjykatë e arsyeshme nuk mund ta kishte bërë ndonjëherë ose të jetë i tillë që gjykimin e bën të padrejtë (*shih vendimin nr. 30, datë 29.05.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

31. Në rastin konkret, Kolegji vëren se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Përmet në lidhje me elementin e bashkëpunimit në kryerjen e veprës penale ka arsyetuar se ndonëse nuk ka një akt të posaçëm, mënyra e kryerjes së veprës penale, nxitja që i pandehuri R.I. u ka bërë të dëmtuarve të besonin se dokumentet do të ishin të rregullta dhe se do të ishte ai përgjegjës për gjithçka, ose shprehjet e të pandehurit Sokol Dajko në komunikim me të dëmtuarit dhe shënimet e gjetura në letrën e thjeshtë me shkrim dore, të sekuestruar në banesën e tij, tregojnë qartë për bashkëpunimin midis tyre. Sipas kësaj gjykate, i pandehuri Sokol Dajko ka pasur rolin e organizatorit dhe të ekzekutorit të veprës penale, pasi ai ka organizuar kryerjen e veprës dhe ka kryer veprime të drejtpërdrejta në kryerjen e saj, ndërsa i pandehuri R.I. ka pasur rolin e ekzekutorit, pasi duke përdorur gënjeshtren ka krijuar besimin tek të dëmtuarit për rregullsinë e dokumenteve. Në përfundim të kësaj analize, gjykata e rrethit ka vlerësuar se të pandehurit e kanë kryer veprën penale në bashkëpunim me njëri-tjetrin (*shih faqen 17-18 të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Përmet*). Edhe Gjykata e Apelit Gjirokastrë ka arsyetuar në lidhje me këtë pretendim të kërkuesit se i pandehuri Sokol Dajko për të realizuar qëllimin e tij kriminal, ka përdorur në rolin e ndihmësit dhe të bashkëpandehurit R.I. për të krijuar tek të dëmtuarit besimin se po kryente veprime të ligjshme dhe të sigurta (*shih faqen 13 të vendimit të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë*).

32. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë lidhur me përmbajtjen e rekursit të paraqitur ka vlerësuar se rekursi nuk përmbante shkaqe nga ato që parashikon neni 432 i KPP-së, duke mos e bërë të cënueshëm vendimin e gjykatës së apelit. Më tej, Kolegji vë në dukje se Gjykata e Lartë nuk është gjykatë fakti, por është gjykatë ligji që kontrollon vendimet e gjykatave më të ulëta vetëm në drejtim të zbatimit të ligjit material ose procedural penal. Mënyra e vlerësimit të fakteve dhe provave, sipas qëndrimit të konsoliduar të Kolegjit Penal, është një çështje që del jashtë juridiksionit ekskluzivisht ligjor të Gjykatës së Lartë. Duke analizuar shkaqet e rekursit, kërkuesi, në thelb të pretendimeve të tij, paraqet vetëm shkaqe që kanë të bëjnë me vlerësimin dhe analizën e provave që nuk janë objekt i shqyrtimit në Gjykatën e Lartë (*shih paragrafët 20-22 të vendimit të Gjykatës së Lartë*).

33. Për sa më lart, në këndvështrim të standardeve të mësipërme, Kolegji vlerëson se në tërësinë e tyre vendimet objekt shqyrtimi paraqiten të rregullta në formë dhe nuk rezultojnë të kenë paqartësi. Pjesët hyrëse, ato arsyetuese dhe dispozitivët e vendimeve të dhëna në çështjen e kërkuesit vlerësohen në harmoni me njëra-tjetrën. Po kështu, vendimet nuk shfaqin pamjaftueshmëri lidhur me thelbin e pretendimeve të kërkuesit. Për rrjedhojë, Kolegji çmon se pretendimi i kërkuesit për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor të lidhur me të drejtën e aksesit në gjykatë, është haptazi i pabazuar.

34. Si përfundim, Kolegji vlerëson se ankimi kushtetues individual nuk plotëson kriteret ligjore për kalimin e tij për shqyrtim në seancë plenare.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese, në bazë të neneve 31 dhe 31/a, pika 2, shkronjat “a” dhe “e”, të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar,

V E N D O S I:

Moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare.